ג א מיי' פ"ב מהל' אישות הל"ח:

ד ב ג ד מיי' שם הל"ב ועי' במ"מ ובכ"מ ובהל"מ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף טו [וברב אלפס יבמות פי"ג דף מה]:

נושא
מנין שסמכינן אסימן תחתון

תורה אור

איכרפו דדיך לא הדרת בך, אישתדו דדיך נמי לא הדרת בך; דכולי עלמא מיהא אתחתון סמכינן, מנלן? אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה מה איש בסימן אחד אף אשה בסימן אחד ואימא או האי או האי? כאיש - מה איש תחתון ולא עליון אף אשה תחתון ולא עליון תניא נמי הכי א"ר אליעזר בר' צדוק כך היו מפרשין ביבנה ואמרו כיון שבא תחתון שוב אין משגיחין על עליון: תניא רשב"ג אומר בנות כרכים תחתון ממהר לבא מפני שרגילות במרחצאות, בנות כפרים עליון ממהר לבא מפני שטוחנות ברחים, ר"ש בן אלעזר אומר בנות עשירים צד ימין ממהר לבא שנישוף באפקריסותן, בנות עניים צד שמאל ממהר לבא מפני ששואבות כדי מים עליהן ואיבעית אימא מפני שנושאין אחיהן על גססיהן: ת"ר צד שמאל קודם לצד ימין רבי חנינא בן אחי ר' יהושע אומר מעולם לא קדם צד שמאל לצד ימין חוץ מאחת שהיתה בשכונתי שקדם צד שמאל לצד ימין וחזר לאיתנו: ת"ר כל הנבדקות נבדקות על פי נשים וכן היה רבי אליעזר מוסר לאשתו ורבי ישמעאל מוסר לאמו. רבי יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן תוך הפרק אין נשים בודקות אותן שאין משיאין ספקות על פי נשים ר"ש אומר אף תוך הפרק נשים בודקות אותן, ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל כיצד: גדולה היא שלא תמאן קטנה היא שלא תחלוץ אבל אין נאמנת לומר קטנה היא שתמאן וגדולה היא שתחלוץ אמר מר רבי יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן בשלמא לפני הפרק בעי בדיקה דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו, אלא לאחר הפרק למה לי בדיקה והאמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין כי אמר רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה תוך הפרק אין נשים בודקות אותן קסבר תוך הפרק כלאחר הפרק (דמי) ולאחר הפרק דאיכא חזקה דרבא סמכינן אנשים ובדקי (א) תוך הפרק דליכא חזקה דרבא לא סמכינן אנשים ולא בדקי נשים ר"ש אומר אף תוך הפרק נשים בודקות אותן קסבר תוך הפרק כלפני הפרק ובעיא בדיקה דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל האי, מאן קתני לה? איבעית אימא רבי יהודה ואתוך הפרק

ואיבעית

איכרפו . כשהתחילו לגדל ולעקן : **אישתדו** . גדולות כל לרכן כשדים גמורים לשון אחר איכרפו נפתו ממיעוך מלרים כלומר לקית על ידם, אישתדו יבשו, זאת מלאתי : **איש** . אין בו סימן עליון שאין בו סימן 'דדים מעתים' : **תניא נמי הכי** . דאתחתון סמכינן : **שמופגות ברקים** . ומתוך שמגידות זרועותיהן תדיר מתפשטים דדיהן : **שנישוף** . פריי"ד בלעז כמו (יומא דף נ.) מגוה לשפשף : **אפקריסותן** . מתוכרמשפורת והוא סודר ותולה על דד הימין אבל בנות עניים אין להן מעפורת: **על גססיהן** . על לדיהן "על לד תנשאו" מתרגמינן "על גססיהן תתנטלון" (ישעיה סו) : **לפני הפרק** . קודם עונת נדרים שאפילו הביאה, שומא נינהו וקטנה היא : **נשים בודקות אותן** . דבין אמרו איתנהו בין אמרו ליתנהו, בקטנה מחזקינן לה ולאו עלייהו סמכינן ובדיקתן להכי מהניא דאי משתכחי בה הני גופייהו לאחר הפרק אמרינן שומא נינהו כדמפרש לקמן ולאחר הפרק נמי אי אמרי איתנהו מהימני ונפלה דהא אורחא הוא למיהוי לה ואי אמרי ליתנהו לא ממאנת דחיישינן שמא נשרו הלכך אנשים לא סמכינן : **תוך הפרק** . דמספקא לן אי גדולה היא ואי משתכחי מחזקינן לה בגדולה : **אין נשים בודקות אותן** . שאין נשים כדאי לסמוך עלייהו להתיר ספקות על פיהן ולומר גדולה היא שתחלוץ וס"ל לרבי יהודה הביאה שתי שערות תוך הפרק סימן הוא כלאחר הפרק הלכך לא מהימנן והכי מפרש לה לקמן : **ר"ש אומר כו'**. מפרש לקמן : **דאי משתכחי** . השתא אמרינן נמי לאחר הפרק שומא נינהו ולא חללה אי לא אתו בה אחריני והכי הוא דמהימני (ב) למילתא להחמיר שלא תמאן : **אבל לחליצה בעיא בדיקה** . ואשה נאמנת עליה הואיל ולאחר הפרק הוא ואורחא למהוי לה כדפרשינן לקמן לאחר הפרק דאיכא חזקה דרבא סמכינן אנשים : **ר"ש קסבר תוך הפרק כלאחר הפרק (דמי) ולאחר הפרק דאיכא חזקה כו'** . והכי פירושא תוך הפרק להכי לא מהימנא דקסבר רבי יהודה תוך הפרק אם הביאה אמרינן סימן הם וגדולה היא הלכך אתי למסרי' מידי דלאו אורחא ע"פ נשים דלאו כהלכתא דאע"ג שנאמנות כן לאחר הפרק התם הוא דאיכא חזקה דרבא אבל תוך הפרק כו' : **ר"ש אומר כלפני הפרק דמי**. ושומא נינהו הלכך לאו עלייהו סמכינן למימר גדולה היא או קטנה היא והכי הוא דמהני דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו : **הא מאן קתני לה** . דהא (ג) אדר"ש לא מתוקמא דכיון דאמר תוך הפרק כלפני הפרק אי בדקו לה תוך הפרק מאי "גדולה היא שלא תמאן" איכא והא אמרת אפי' משתכחי, שומא נינהו : **אי בעית אימא רבי יהודה**. ואתוך הפרק דקאמר אין הנשים בודקות אותן דתוך הפרק כלאחר הפרק דמי ואי לא בדקו שפיר אתי למימר אקטנה להחמיר מהימנא אבל לפני הפרק ליכא למימר 'גדולה שלא תמאן' דהא אפילו הביאה דברי הכל שומא נינהו, ולאחר הפרק אפילו להקל קאמר רבי יהודה מהימנא :

ואיבעית

רבן שמעון בן גמליאל אומר בנות כפרים כו'. פליג אדרבנן דאמרי בכולהו ממהר לבא התחתון ואדר"מ נמי פליג דהא ר' מאיר לא מפליג בין כרכים לכפרים: **בשלמא** לפני הפרק כו' דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו. פירש בקונט' ולא תחלוץ והדין עמו א] דליכא לפרושי שומא נינהו ותמאן דהא קתני בסיפא דאינה נאמנת לומר קטנה היא ותמאן וא"ת אמאי בודקין אותה לא תבדוק ותחלוץ לאחר הפרק דהא השתא סבר המקשן דחזקה דהביאה סימנין דקאמר רבא דהויא לחליצה ולמאי דמשני נמי דבחליצה בעי בדיקה נבדוק אחר הפרק ותו לא דליכא למיחש שמא מלפני הפרק באו והוו שומא דהא דוקא כי ראו אותם לפני הפרק קאמר הכא דשומא נינהו אבל אם לא ראו אותם מקודם משמע דאין לנו לחוש ובשלהי מצות חליצה (יבמות דף קה:) נמי דאמר ליה רבי לאבהן זיל בדקה מסתמא לא בדקוה לפני הפרק וכן משמע בפרק מי שמת (ב"ב דף קנה.) גבי בני ברק דקאמר מהו לבודקו אלמא אי משתכחי בהו סימנים לא אמרינן דלפני הפרק באו וי"ל דהא דקאמר דבודקין אותן הייט לכתחילה א"נ בודקין לאו דוקא אלא כלומר דאם בדקו דמהני בדיקתן קאמר וא"ת אמאי פריך אלא לאחר הפרק למה לי בדיקה הא נפקא מינה שאם בדקו ולא מצאו שום שערות או שמצאו אותן שערות עלמן דאינה תולצת כמו שאנו מפרשים בדיקה דלפני הפרק ויש לומר דהך בדיקה דלאחר הפרק משמע ליה דהייט להחזיקה כגדולה דאי להחזיקה כקטנה א"כ תוך הפרק אמאי אינן נאמנות השתא אחר הפרק נאמנות כ"ש תוך הפרק ולכך פריך דבלא בדיקה נמי מחזקינן לה כגדולה :

איבעית אימא רבי יהודה ואתוך הפרק ואי בעית אימא ר' שמעון כו'. וא"ת ומאי קאמר דנאמנת לומר גדולה היא שלא תמאן מה צריך לנאמנות הא בלאו הכי לא ממאנת ואפילו אמרה קטנה היא אינה נאמנת כדקתני סיפא אבל אינה נאמנת לומר קטנה היא ותמאן וי"ל דנפקא מינה שאם בדקו אנשים אחר בדיקתה ולא מצאו שערות אפ"ה לא תמאן ואי לאו נשים הוה ממאנת שפיר דאפילו למ"ד חוששים שמא נשרו הייט דוקא לאחר הפרק לר' יהודה משום דרבא דחזקה שהביאה סימנין אבל תוך הזמן לרבי יהודה דליכא חזקה או אחר זמן לר"ש ב] דלית ליה חזקה דרבא אין חוששין שמא נשרו והשתא שאמרו הנשים שהיו שערות נאמנת ולא תמאן ואע"ג דאפילו תוך הזמן לר' יהודה דליכא חזקה או אחר זמן לר"ש אינה ממאנת אהני חזקה דרבא לבדקו ולא מצאו שערות דמשום חזקה אמרינן דנשרו כדפסיק לעיל והילכתא חוששין שמא נשרו והוא שבעל לאחר זמן וא"ת ונאמנת לומר קטנה היא שלא תחלוץ מאי אהני נאמנות הא אפילו אמרה יש שערות אינה נאמנת כדקתני סיפא אינה נאמנת לומר גדולה היא כו' וי"ל דנאמנת לומר שאותן שערות היו קודם הפרק דאי לאו האשה הוה אמינא אחר הפרק באו ותגלה *) כדפריך לעיל :

*) נ"ל כדפריש

ואיבעית

בשלמא לפני הפרק בעי' בדיקה כו'. הא דקאמר בעי' בדיקה לאו דוקא דהי נמי לא בדיקה לפני הפרק ובדקו לאחר הפרק ומצאו סימנין אין לנו לחוש שמא לפני הפרק היו ושומא נינהו וכן מוכח בהדיא דקאמר דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו דמשמע דוקא משום דראו אותם שהיו באין לפני הפרק ולכך אינה חולצת הא לא ראו אותם קודם אין לחוש . וכן בשילהי פ' מצות חליצה דא"ל ר' לאבהן זיל בדקה וסתמא לא בדקוה לפני הפרק וכן בפרק מי שמת גבי בני ברק דקאמר מהו לבודקו אלמא אי אשכחן ביה סימנין לא אמרינן לפני הפרק באו ובעיא בדיקה דקאמר הכא היינו דמהניא בדיקתה ומיהו דבר פשוט אם תמצא לומר דחיישינן שמא לפני הפרק באו והכא דחזינן ריבוי שערות הרבה לא חיישינן שמא כולם לפני הפרק באו : **אלא** לאחר הפרק למה לי כו'. תימה מאי ק' ליה לימא (דאם) נפקא מינה דאם אומרת שאין שערות דאינה חולצת כעין שאנו מפרשים בדיקה דלפני הפרק דאינה צריכה אלא דאי מתרצי הכי וי"ל דמשמע ליה דנשים בודקות אותן דנאמנות להעיד שיש שערות דאי להחזיקה בקטנה אפי' תוך הפרק נמי הילכך צריך למצוא נפקותא באמירת הנשים יותר מאם היו שתוקות ה) הייתי אומר דלאחר הפרק באו אבל לאחר הפרק דל עדותן מהכא ואנו סמכינן אחזקה דרבא: **ר' שמעון** אומר אף תוך הפרק כו'. אומר ר"ת דהלכה כר' שמעון כדמוכח לעיל פ' יוצא דופן דמסיק תיובתא למ"ד תוך זמן כלאחר זמן ואין חושש לומר דהתנא דשמעתין דאמר תוך הפרק כלאחר הפרק ומתוך כך פסק דאין הלכה כרבא דאמר חזקה הביאה סימנין דהא ר' שמעון דהילכתא כותיה קאמר דלית ליה חזקה דרבא. ועוד אמרינן בפ' מי שמת אמר רב נחמן בודקין לחליצה ולמיאונין ולגירושין ואין נראה ראיה מזה (הפסק) [לפסוק] דלא כרבא דאע"ג דקי"ל כר' שמעון ברוא דהתוך הפרק כלפני הפרק אין הלכה כמותו בהא דלית ליה דרבא ותרי מילי נינהו. ורבא נפיה הוא דפסיק לעיל הלכתא תוך זמן כלפני זמן . והקשה ר"ת על פירש"י דפי' דהתוך הפרק ותוך הזמן חדא מילתא היא דאמאי קרי ליה לעיל זמן והכא קרי ליה פרק . ועוד דפרק משמע סמוך לגדולות ממש כי ההיא דשבת פרק המוציא בנות ישראל שהגיעו לפרקן . וביבמות פ' הבא על יבמתו ומשיאן סמוך לפירקן . ועוד אמאי איתותב לעיל מ"ד תוך זמן כלאחר זמן כיון דפליגי הכא תנאי . (ועוד) ומפרש ר"ת דפליגי ביום אחרון של שנת י"ב לנקבה וי"ג לזכר ואותו יום קרוי תוך הפרק ולר' יהודה הוי זמן הבאת שערות מתחלת היום ולר' שמעון מסופו . וכה"ג אשכחן פלוגתא בעשרה יוחסין גבי קדשה אביה בדרך והיא עצמה בעיר ביומא דמישלם שית והלכה כר' (יוסי) [יהודה] לגבי ר' שמעון כדאיתא בפ' מי שהוציאוהו :

ה) כלה דחסר כאן וצ"ל בשלמא לפני הפרק בעי בדיקה דאי משתכחי וכו' שומא נינהו דאי לאו עדותן הייתי אומר וכו'.

תוספי הרא"ש

ר"ג אומר בנות כפרים עליון ממהר לבא . פליג אדרבנן דקאמרי אי אשער ולא קא מפליגי ופליג נמי אדר' מאיר דאמר אשער ולא מפליג בין כרכין לכפרים : **כיצד** גדולה היא שלא תמאן . תימה אמאי אהני נאמנות דידה בלא בדיקה דידה לא ממאנה דחיישינן שמא הביאה סימנין לר' יהודה תוך הפרק ולר' שמעון אחר הפרק ותו אפי' אי אמרה ליכא שערות לא מהימנא כדקתני סיפא ואינה נאמנת לומר קטנה היא שתמאן כ"ש דאם אמרה דאיכא שערות שלא תמאן וי"ל דנפקא מינה דאי אמרה איכא שערות ואח"כ בדקוה אנשים ואמרו דליכא שערות ואימר נשרו ולא תמאן אבל אי לאו דיבורה היא ממאנת אפי' למ"ד חוששין שמא נשרו ה"מ לאחר הפרק דאיכא חזקה דרבא אבל תוך הפרק לא : **וקטנה** היא שלא תחלוץ . תימה אמאי אהני נאמנות דידה מילא לא חלצה . ועוד אפי' אומרת דיש שערות לא חלצה כדקתני סיפא אינה נאמנת לומר גדולה היא שתחלוץ כ"ש שאם אומרה קטנה היא שלא תחלוץ . וי"ל דאהני נאמנות דידה לומר דהני שערות הוו קודם הפרק ולא תחלוץ ואי לאו דיבורה ה"א לאחר הפר' באו וחולצת. והיכה תוך הפרק אמאי אין נאמנת לר' יהודה לומר קטנה שתמאן . ועוד אפי' בסתמא נמי תמאן דהא כי אמר רבא חזקה הביאה סימנין ולא תמאן בסתמא היינו לאחר הפרק שכבר הגיעה לכלל אבל תוך הפרק תמאן בסתמא כ"ש אם בדקוה נשים ואמרו אין לה שערות שתמאן וכן לר' שמעון אחר הפרק תמאן אפי' בסתמא כיון דלית ליה חזקה דרבא וכ"ש על פי נשים וי"ל דלעולם לא ממאנת בסתמא כיון דלית ליה חזקה והה"נ על פי נשים . והא דאמר רבא דדוקא הגיעה לכלל שנותיה אמרינן חזקה הביאה סימנין אבל קודם לכן לא היינו כשבעל דאפי' בדקוה אנשים ולא מצאו שערות אינה ממאנת דאמרינן חזקה הביאה שערות ונשרו אבל תוך הפרק אפי' בעל ובדקוה אנשים ולא מצאו שערות ממאנ' ולא חיישינן שמא נשרו:

נושא
קצב התפתחות שונה בין נשים שונות

נושא
לפני הפרק
אחרי הפרק
תוך הפרק
מתי נבדקות
ע"י נשים

יבמות פח: ב"ק טו. תמורה ב: קדושין לה. פסחים מג. סוכה כח:

[לעיל מו.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' סמכינן אנשים ובדקי נשים תוך: (ב) רש"י ד"ה דאי משתכחי וכו' הוא דמהימני הס"ד: (ג) ד"ה הא מאן קתני לה דהא כדר"ש:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה איבעית וכו' וי"ל דנאמנת לומר שאותן שערות . עמוש לי הא כמס מפרלה גם קושייתם כרלשונה וכפשוטו דלגמנת בלא חזקה דרבא ממאנת וסכל מיירי כחד ענין דכמו דלענין חליצה כמה דאמרי' נאמנת לומר קטנה שלא תחלוץ היינו כבדקו ומצאו ב' שערות נאמנת שהם שומא שלא תחלוץ וסיפא דאינה נאמנת שתחלוץ היינו דלא נבדקה ע"פ אנשים א"נ לומר שהביאה ב' שערות שתחלוץ וכ"כ מפרשה הסיפא דמיאון וסכל כחד גוונא . דהיינו בבדקו ומצאו ב' שערות וכן אומרים שהם שומא נאמנות לאומרה שלא תמאן וא"נ לומר שתמאן וסיפא דלא בדקו אותה וכן אומרות שהביאו ב' שערות נאמנות לאומרה שלא תמאן אבל לא להקל שתחלוץ ומכוות שמאנה מוכח :

[illegible]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה בשלמא וכו' דליכא לפרושי שומא נינהו ותמאן . נ"ב עיין מהרלב"ח ס"ס כו ובנ"מ סי' קנה ס"ק כט : ב] ד"ה איבעית אימא וכו' דלית ליה חזקה דרבא אין חוששין . נ"ב עיין שו"ת הריב"ש סי' קסב :